

Cách dùng thuốc sát trùng bôi da đúng cách

Có nhiều loại bệnh da hoặc khi bị chấn thương gây trầy xước da đưa đến bị nhiễm trùng, khi đó phải dùng thuốc sát trùng hay sát khuẩn bôi da.

1. Những loại thuốc sát trùng bôi da

Một số thuốc có tính kháng khuẩn dùng bôi da có thể kể như sau:

- Thuốc dùng lâu đời có: nước oxy già, thuốc tím pha loãng, thuốc đỏ. Thuốc đỏ hiện không còn dùng vì có chứa thủy ngân và thủy ngân khi tiếp xúc với máu của vết thương nhiều có thể gây nguy hiểm.

Còn thuốc tím phải pha loãng đến nồng độ 1/10.000 mới được dùng để rửa các vết thương, vết trầy xước, nay cũng ít khi được dùng. Chỉ có nước oxy già còn được sử dụng để sát khuẩn các vết thương ngoài da, vết thương có mủ, vết trầy xước, vết đứt. Khi nước oxy già tiếp xúc với vết thương sẽ giải phóng oxy tạo ra hiện tượng sủi bọt, giúp oxy hóa làm sạch các mô chết và mủ, máu. Lưu ý, không dùng oxy già cho các vết thương đang lành để tránh gây tổn thương mô mới đang hình thành.

- Dung dịch povidon iod (Betadine, Povidine) hiện là loại thuốc sát trùng bôi da được dùng nhiều hơn hết. Đây là thuốc sát trùng đã được pha chế sẵn, là một phức hợp hữu cơ có chứa 10% iod hoạt tính, vì thế còn được gọi dung dịch povidon iod 10%. Trong dung dịch sát trùng bôi da này, iod kết hợp với povidon là hợp chất cao phân tử để khi bôi lên vết thương, iod tự do được phóng thích ra từ từ vừa diệt vi khuẩn vừa diệt vi nấm. Do đó, dung dịch povidon iod có tính sát trùng và diệt nấm rất tốt.

- Các chế phẩm là kem bôi da có chứa các kháng sinh cổ điển như gentamycin, tetracyclin, cloramphenicol... Hoặc hiện đại hơn là có kem bôi da có chứa các kháng sinh rất mới như acid fusidic, mupirocin. Loại kem bôi da mới có phổ diệt khuẩn rộng có hoạt tính chống lại hầu hết các vi khuẩn gây nhiễm trùng da.

Các thuốc vừa kể được các hãng dược phẩm pha chế kháng sinh sẵn với một nồng độ thích hợp. Cũng có chế phẩm kem bôi da kết hợp 2 thứ, gồm kháng sinh kháng khuẩn và thuốc kháng viêm corticoid (hydrocortison, beclomethason). Cũng có chế phẩm kết hợp tới 3 thứ, gồm kháng sinh kháng khuẩn, thuốc kháng viêm corticoid và thuốc kháng vi nấm (ketoconazol, clotrimazol).

Ở đây cũng cần kể một chế phẩm "cây nhà lá vườn" cũng dùng bôi da sát trùng khá tốt. Đó là dầu mù u, là một loại thuốc bôi có tính sát khuẩn tốt, nhất là trong những trường hợp vết loét da lâu ngày do bệnh nhân nằm lâu. Dầu mù u là một loại thuốc cổ truyền và đã được các thầy thuốc ở ta áp dụng rộng rãi.

2. Vài lưu ý khi dùng thuốc sát trùng bôi da

Khi nói đến thuốc bôi da hay thuốc thoa ngoài da, nhiều người cứ tưởng rằng thuốc chỉ có tác dụng duy nhất tại da, và cho rằng da là hàng rào bảo vệ rất ít nhạy cảm, không thể bị xuyên thấu, nên cứ dùng tùy tiện chẳng lo việc gì. Kết quả, có nhiều trường hợp bị tai biến do dùng thuốc bôi da xảy ra. Trước đây, có một số bà con ở vùng nông thôn, ngoại thành đã dùng thuốc trừ sâu bôi da để trị bệnh ghẻ ngứa và bị ngộ độc trầm trọng.

Không tự ý lấy các thuốc kháng sinh toàn thân, tức dùng để uống, để dùng tại chỗ, tức bôi hay rắc lên da. Ví dụ: rắc bột penicillin hay ampicillin lên vết thương, bởi vì dùng kháng sinh nguyên chất, liều tác động lên tại chỗ rất cao sẽ làm kích thích da. Mặt khác, cách dùng thuốc như thế dễ gây ra dị ứng và gây sốc phản vệ có thể làm chết người.

Đối với thuốc bôi da có chứa kháng sinh, đặc biệt thuốc bôi da kết hợp kháng sinh và thuốc chống viêm corticoid, hay thuốc bôi da kết hợp tới 3 thứ, gồm kháng sinh, thuốc kháng viêm corticoid và thuốc kháng vi nấm như đã kể ở trên, những thứ này không nên tự ý sử dụng tùy tiện mà hãy để bác sĩ chỉ định và hướng dẫn.

Nhiều thứ thuốc mặc dù bôi ngoài da nhưng không chỉ cho tác dụng điều trị tại chỗ mà còn có thể ảnh hưởng đến toàn thân. Diễn hình của loại thuốc dùng ngoài da có thể gây tác dụng phụ và ảnh hưởng toàn thân nếu sử dụng bừa bãi là thuốc có chứa corticoid. Nên lưu ý rằng các loại corticoid nếu bôi lâu ngày trên da sẽ làm teo da, rạn da, da dễ bị nhiễm trùng do mất sự đề kháng. Cũng do corticoid có thể thấm qua da vào máu mà có chống chỉ định (tức không được dùng) ở trẻ sơ sinh, nhũ nhi. Bôi ngoài da ở trẻ quá nhỏ, thuốc bôi da chứa corticoid sẽ làm giảm sức đề kháng ở nơi bôi làm bùng phát hiện tượng nhiễm khuẩn.

Để sử dụng thuốc sát trùng povidon iod bôi da một cách hiệu quả và an toàn, các bậc phụ huynh lưu ý: không tự ý dùng cho trẻ dưới 2 tuổi, đối với trẻ lớn hơn cũng không nên bôi thuốc trên da vùng quá rộng và bôi trong thời gian quá dài. Điều lưu ý sau cùng là thuốc dùng bôi da còn chứa các tá dược khác nhau để tạo các dạng bào chế thích hợp. Da là cơ quan sinh học nên nhiều khi không chỉ dược chất mà chính tá dược gây phản ứng gọi là dị ứng. Đối với một số người lần đầu bôi thuốc bị dị ứng nhưng có người qua nhiều lần bôi thuốc có thể bị rối loạn đặc biệt này.